C/2026/2598

20.5.2026.

Eiropas Reģionu komitejas atzinums – Publiskā iepirkuma direktīvu izvērtējums

(C/2026/2598)

Ziņotājs: *Roberto GUALTIERI (IT/PSE), Galvaspilsētas Romas mērs*

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA (RK)

1. atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija izvērtē 2014. gada direktīvas par publisko iepirkumu, proti, ka 2026. gadā gaidāms pārskatīšanas priekšlikums, un uzskata, ka ar to tiek atzīta nepieciešamība atjaunināt šos svarīgos tiesību aktus, kas ievērojami ietekmē vietējās un reģionālās pašvaldības, to iedzīvotājus un uzņēmumus;

2. uzsver, ka, izmantojot publisko iepirkumu, tiek tērēti aptuveni 14 % no Eiropas Savienības IKP un ka gandrīz pusi (aptuveni 45 %) no tiem pārvalda vietējās un reģionālās līgumslēdzējas iestādes, tāpēc ir būtiski, lai pārskatīšanā tiktu pienācīgi ņemts vērā to viedoklis un pieredze un lai tās tiktu strukturāli iesaistītas visos pārskatīšanas izstrādes un īstenošanas posmos;

3. atzinīgi vērtē to, ka Komisija atzīst RK devumu minētajā izvērtējumā, ko RK sniegusi ar 2025. gada pētījumu un apspriešanos ar reģionālajiem centriem (*RegHub*); atzinīgi vērtē arī Komitejas un Komisijas labo sadarbību pierādījumu vākšanā vērtēšanas procesā un šajā saistībā aicina izveidot platformas "Gatavi nākotnei" pēcteci un iesaistīt tajā Komiteju;

4. atzinīgi vērtē Komisijas pievēršanos publiskā iepirkuma tiesību aktu vienkāršošanai, atzīstot, ka ir būtiski svarīgi mazināt procedūru sarežģītību tā, lai ieguvēji būtu gan piedāvājumu iesniedzēji, gan pretendenti; vienkāršāki noteikumi arī veicinās pārrobežu dalību iepirkuma procedūrās un uzlabos mazo un vidējo uzņēmumu spēju piedalīties publiskajos iepirkumos;

5. norāda, ka šajā saistībā vietējām un reģionālajām līgumslēdzējām iestādēm arvien lielāku slogu rada stingri ES noteikumi, sarežģītas juridiskās prasības un pārmērīgi administratīvie ierobežojumi, un tās vienlaikus arī saskaras ar finanšu resursu un cilvēkresursu trūkumu, it īpaši mazākās pašvaldībās un reģionos;

6. atsaucas uz savu 2019. gada atzinumu un apspriešanos ar *RegHub* par šo tematu, kurā vietējā un reģionālajā līmenī jau tika konstatētas vairākas īstenošanas problēmas, no kurām daudzas ir apstiprinātas gan Komisijas veiktajā izvērtējumā, gan Eiropas Revīzijas palātas 2023. gada ziņojumā par publisko iepirkumu;

7. atzinīgi vērtē to, ka gaidāmajā pārskatīšanā tiks ņemta vērā vietējo un reģionālo pašvaldību konkrētā pieredze, kurā norādīti gan 2014. gada direktīvu pozitīvie rezultāti, gan jomas, kurās vajadzīgi turpmāki uzlabojumi; uzsver, ka jaunā satvara panākumi galu galā būs atkarīgi no līgumslēdzēju iestāžu, tostarp vietējo un reģionālo pašvaldību, administratīvajām un tehniskajām spējām, jo pašvaldības ir atbildīgas par jaunu noteikumu īstenošanu, un tāpēc aicina Komisiju atturēties no papildu procesuālu, ziņošanas un citu pienākumu ieviešanas vietējām un reģionālajām pašvaldībām;

8. mudina Komisiju tās pieteiktajā pārskatīšanas priekšlikumā vēl vairāk integrēt teritoriālo dimensiju un apsvērt iespēju veikt pienācīgu teritoriālās ietekmes novērtējumu un integrēt to izstrādes procesā; aicina Komisiju arī gādāt, ka šāds teritoriālās ietekmes novērtējums ir balstīts uz vienotu metodiku un dod salīdzināmus dalībvalstu rezultātus, ļauj precīzi izvērtēt administratīvo un finansiālo ietekmi, kā arī ietekmi uz konkurētspēju (tostarp ietekmi uz MVU, jaunuzņēmumiem un mazākām pašvaldībām), ietver īpašus rādītājus par teritorijām, kurās ir zems iedzīvotāju blīvums un ierobežotas spējas (piemēram, ekonomikas dalībnieku pieejamība un administratīvo prasību ietekme), izmanto skaidrus uz scenāriju balstītus datus, lai aptvertu atšķirīgo teritoriālo ietekmi, un garantē reģionālo un vietējo pašvaldību un ieinteresēto personu koordinētu iesaisti visā novērtēšanas procesā;

9. konstatē, ka pārrobežu iepirkums joprojām ir pārāk ierobežots, jo valodas barjera, atšķirīgas tiesību sistēmas un administratīvā sarežģītība joprojām attur no citās dalībvalstīs reģistrētu uzņēmumu līdzdalības; aicina sniegt precizējumus attiecībā uz pārrobežu iepirkumu un vadlīnijas, kā uzlabot pārrobežu iepirkumu, vienlaikus nodrošinot, ka valstu regulējums attiecībā uz iepirkumu, kas ir zem robežvērtības, saglabā elastību, nepievienojot nevajadzīgus regulējuma slāņus, kas ietekmē gan vietējās un reģionālās pašvaldības, gan uzņēmumus; aicina Komisiju sniegt praktiskus norādījumus un standarta instrumentus, lai atvieglotu pārrobežu dalību, tostarp samērīgus valodu lietojuma noteikumus, kas saistīti ar pareizu līguma izpildi, kā arī nodrošināt vienkāršotu un standartizētu dokumentāciju un procedūras;

Publiskā iepirkuma principi

10. aicina veikt pārskatīšanu, lai konsolidētu un vienkāršotu vispārējos principus, kas jau ir iepirkuma sistēmas pamatā, tādējādi nodrošinot lielāku saskaņotību un izmantojamību; atgādina, ka direktīvās ir ietverti pārāk preskriptīvi un detalizēti noteikumi un ka visos vienkāršošanas centienos svarīgi ir principi, jo tie samazina nepieciešamību pēc detalizētiem noteikumiem; norāda, ka skaidrāki visaptveroši principi veicinātu konsekventu interpretāciju, samazinātu tiesvedību un ļautu līgumslēdzējām iestādēm samērīgu un pamatotu rīcības brīvību; uzsver, ka ar šādiem principiem vien nepietiek un ka tie jāpapildina ar skaidrām interpretējošām norādēm un praktiskiem piemēriem, lai dalībvalstu vidū nerastos pretrunīgas interpretācijas; atzīst, ka šādi vispārīgi principi var palīdzēt vietējām un reģionālajām pašvaldībām veikt iepirkumus, kuru vērtība ir zemāka par robežvērtību, neuzliekot tām papildu pienākumus;

11. aicina, veicot pārskatīšanu, ieviest "rezultāta principu", ar kuru līgumslēdzējas iestādes piešķir līgumu slēgšanas tiesības un izpilda līgumus, ievērojot atbilstošu savlaicīgumu, kvalitāti un saimniecisko izdevīgumu, iedzīvotāju interesēs un atbilstīgi ES mērķiem, tostarp konkurētspējas un nevajadzīga administratīvā sloga samazināšanas mērķiem; uzsver, ka šāds princips nemaina spēkā esošos juridiskos pienākumus un nepaplašina tiesu iestāžu veikto kontroli, bet palīdz pārvaldes iestādēm koncentrēties uz iepirkuma būtību, nevis formalitātēm, tādējādi ļaujot izvairīties no strīdiem, kuru pamatā ir nebūtiski pārkāpumi; norāda, ka uz rezultātiem orientēta pieeja nodrošina lielāku skaidrību līgumslēdzējām iestādēm, kuras savās iepirkuma procedūrās izvēlas integrēt stratēģiskus mērķus, taču vienlaikus pilnībā saglabā vietējo autonomiju un subsidiaritātes principu; norāda, ka šis princips sader ar pareizas pārvaldības principu;

12. uzsver, ka minētais princips ir paredzēts, lai stiprinātu, nevis aizstātu iedibinātos pārredzamības, vienlīdzīgas attieksmes, nediskriminācijas un proporcionalitātes principus; uzsver, ka minētā principa uzdevums ir padarīt pārējos principus efektīvākus, virzot to piemērošanu uz izmērāmu sabiedrisko vērtību, vienlaikus saglabājot pilnīgu juridisko noteiktību un godīgu konkurenci; aicina izstrādāt kodolīgu un skaidri definētu papildpasākumu kopumu – tostarp paraugpiemērus un mācīšanos no līdzbiedriem –, lai nodrošinātu konsekventu piemērošanu visās dalībvalstīs, novērstu atšķirīgas interpretācijas, stiprinātu uzticēšanos publiskā iepirkuma veicējiem saskaņotā Eiropas satvarā un nodrošinātu, ka tiek efektīvi panākts iecerētais tiesvedības samazinājums;

13. aicina elastīgāk piemērot noteikumus par līgumu grozījumiem līgumu izpildes laikā; uzskata, ka līgumiskā līdzsvara princips mudinātu līgumslēdzējas iestādes, saskaroties ar neparedzētiem cenu vai tirgus satricinājumiem, prioritāri izmantot uzturēšanas pasākumus, kas atjauno līguma ekonomisko līdzsvaru, nevis izbeigt līgumu; norāda, ka šāda pieeja samazinātu tiesvedību un nodrošinātu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas nepārtrauktību; elastīgāka pieeja līgumu grozījumiem ir vajadzīga arī tādēļ, lai nodrošinātu līgumu nepārtrauktību gadījumos, kad galvenie piegādātāji bankrota, maksātnespējas u. c. iemeslu dēļ nespēj veikt piegādes; aicina Komisiju precizēt, kādi samērīgi mehānismi pašreizējā satvarā dotu līgumslēdzējām iestādēm iespēju pamatotā gadījumā un ar pienācīgiem aizsardzības pasākumiem nodrošināt pakalpojuma nepārtrauktību, bet vienlaikus neradītu būtiskas līguma izmaiņas;

14. aicina veikt pārskatīšanu, lai precizētu un kodificētu vispārēju rīcības noteikumu, kura pamatā ir savstarpēja uzticēšanās un tiesiskās paļāvības aizsardzība publiskā iepirkuma jomā, atspoguļojot principus, kas jau ir atzīti Savienības tiesību aktos; uzskata, ka šāds noteikums atbalstītu līgumslēdzēju iestāžu un ekonomikas dalībnieku samērīgu un uz sadarbību vērstu rīcību, samazinātu tiesvedību, ko izraisa nenozīmīgi formāli jautājumi, un pastiprinātu rezultativitātes principa efektīvu piemērošanu; uzsver, ka šim precizējumam vajadzētu nevis radīt jaunus juridiskus pienākumus vai paplašināt tiesu iestāžu veiktu kontroli, bet gan nodrošināt lielāku juridisko noteiktību attiecībā uz pienākumu sadali visā iepirkuma ciklā; norāda, ka operacionālajā ziņā tas var tikt pārvērsts nebūtisku *ex ante* pārbaužu samazināšanā, ko kompensētu stingrākas prasības attiecībā uz pamatojumu, pārredzamību un pārskatatbildību;

15. operacionālajam riskam ir ierobežojumi, un to attiecina tikai uz parastām neparedzētām situācijām, kas raksturīgas līguma izpildei. To nevar attiecināt uz izmaiņām, kas ir ārkārtējas, neparedzamas vai nav saistītas ar normālu tirgus darbību, jo tas izkropļotu līguma mērķi, atturētu uzņēmējus no dalības un varētu radīt ekonomiskās dzīvotspējas problēmsituācijas, kas nesader ar vispārējām interesēm. Direktīvā būtu jāparedz ekonomikas līdzsvarošanas mehānismi pienācīgi pamatotos izņēmuma gadījumos, kas būtiski maina līguma ekonomiskos nosacījumus;

16. aicina kā godīgas un atbildīgas konkurences elementu precizēt un konsolidēt darba ņēmēju aizsardzības principu; norāda, ka atbilstība spēkā esošajiem darba tiesību aktiem, koplīgumiem un darba drošības un veselības aizsardzības standartiem jau tiek prasīta saskaņā ar pašreizējām direktīvām un ir daļa no līdztiesības nosacījumiem, kas attiecas uz visiem pretendentiem; it īpaši pieņem zināšanai judikatūras attīstību attiecībā uz piešķiršanas kritērijos iekļautajiem sociālajiem nosacījumiem saskaņā ar Direktīvu 2014/24/ES ([1]) ([2]) atbilstīgi valstu tiesību aktiem un praksei; uzsver, ka ir iespējams nodrošināt pastiprinātu esošo prasību izpildi, vienlaikus pilnībā respektējot valstu darba sistēmu un koplīguma sarunu tradīciju daudzveidību un ļaujot dalībvalstīm sava tiesiskā regulējuma ietvaros izmantot vispiemērotākos mehānismus; uzskata, ka konsekventa esošo standartu piemērošana aizsargātu gan darba ņēmējus, gan uzņēmumus, kas ievēro noteikumus, un nepieļautu negodīgu konkurenci, kuras pamatā ir pazemināti sociālie standarti;

Publiskais iepirkums un pašreizējās globālās problēmas

17. uzsver, ka globālā scenārija norises kopš 2014. gada direktīvu pieņemšanas liek atkārtoti izvērtēt vairākus publiskā iepirkuma instrumentu un mērķu aspektus, vienlaikus izvairoties no nevajadzīga jauna administratīvā sloga; tādēļ aicina Eiropas Savienību optimāli izmantot savu pirktspēju kā sviru, lai iegūtu vislabākās iespējamās cenas sabiedriskajiem labumiem un pakalpojumiem, atbalstītu augstas kvalitātes darbvietu radīšanu, ar kopīga iepirkuma vai ilgtermiņa elektroenerģijas pirkuma līgumu palīdzību veicinātu tādus stratēģiskas nozares kā aizsardzība un enerģētika un sekmētu ieguldījumus inovācijā; uzsver, ka publiskais iepirkums var darboties kā izšķirošs inovācijas un konkurētspējas virzītājspēks, ja tas ir sasaistīts ar Eiropas riska kapitāla ekosistēmu, paverot daudzsološiem jaunuzņēmumiem un augošiem uzņēmumiem iespēju testēt un komercializēt risinājumus, izmantojot publisko pieprasījumu;

18. atzinīgi vērtē iespēju dažās skaidri definētās un ierobežotās publiskā iepirkuma jomās ieviest principu dot priekšroku pazīmei "Ražots Eiropā", ko attiecīgā gadījumā piemēro līgumslēdzējas iestādes; uzskata, ka stratēģiskās nozarēs šāds princips varētu stiprināt drošību, noturību un inovatīvu uzņēmumu attīstību; uzsver, ka Eiropai būtu jāieņem vadoša pozīcija mazoglekļa risinājumu izstrādē un ieviešanā grūti dekarbonizējamās nozarēs, izmantojot publisko iepirkumu un koordinētu rūpniecības politiku, lai stimulētu pieprasījumu un paātrinātu tirgus pārveidi; tomēr aicina to īstenot precīzi pielāgotā veidā, pilnībā ievērojot starptautiskās juridiskās saistības un ņemot vērā darbības, piegādes un tirgus faktiskos apstākļus; uzsver, ka jānosaka skaidri un objektīvi kritēriji, pēc kuriem noteikt, kas kvalificējams kā "Ražots Eiropā" un "Eiropas piegādātājs" un kas ir konkrētās stratēģiskās nozares, kurās tiek ieviesta šāda priekšroka, un ka šādas atbilstības pārbaudes pienākumam nevajadzētu gulties uz vietējām un reģionālajām pašvaldībām, bet minētajai priekšrokai būtu jādod iespēja šīm pašvaldībām iepirkt ES produktus no ES piegādātājiem, lai stiprinātu to noturību, piegādes drošību un autonomiju; atgādina, ka visās šādās preferenču klauzulās jāievēro ES konkurences un tirdzniecības noteikumi;

19. uzsver, ka publiskajam iepirkumam ir potenciāls vēl vairāk veicināt sociālo un vidisko ilgtspēju, vienlaikus turpinot brīvprātīgi piemērot zaļos, sociālos un ar inovāciju saistītos piešķiršanas kritērijus, nepārkāpjot subsidiaritātes un pašpārvaldes principus un nekaitējot praktiskajai realitātei, kādā atrodas vietējās un reģionālās pašvaldības vai notiek MVU dalība, un vienmēr ņemot vērā tirgus apstākļus, kā arī spēkā esošos valstu un ES standartus; uzsver, ka šiem iepirkuma kritērijiem ir jāiet roku rokā ar vienkāršošanu, juridisko noteiktību un sadarbību ar ekonomikas dalībniekiem un tikai tur, kur ir pieejams tirgus;

([1]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV L 94, 28.3.2014., 65. lpp.).

([2]) Sk. lietas C-115/14 *RegioPost* (2015. gada 17. novembris) par to, vai ar ES tiesību aktiem ir saderīgs Reinzemes-Pfalcas 2010. gada 1. decembra likums, ar ko garantē koplīgumus un minimālo algu publiskā iepirkuma jomā, un nesenāko iztiesāšanas stadijā esošo lietu C-210/24 AESTE (ģenerāladvokāta 2025. gada 3. jūlija secinājumi) par Spānijas vietējās pašvaldības iepirkuma kritēriju, kas dod priekšroku uzņēmumiem, kuri pārsniedz nozares koplīguma algas.

20. norāda, ka ir svarīgi, lai vietējās un reģionālās pašvaldības spētu segt risku valsts drošībai arī ārpus Aizsardzības direktīvas 2009/81/EK ([3]), un aicina veikt pasākumus, kas ne tikai ļautu izslēgt pretendentus vai to apakšuzņēmējus ar mērķi novērst vitāli svarīgus riskus (valsts) drošībai, bet arī nepieļaut tādu produktu, to daļu vai pakalpojumu izmantošanu, kas rada šādus riskus; aicina iekļaut iespēju izveidot atzīšanas shēmu publiskā iepirkuma jomā, kas būtu līdzīga Komunālo pakalpojumu direktīvā paredzētajai shēmai, galveno uzmanību pievēršot drošības riskiem (piemēram, IT drošības pakalpojumiem);

21. konstatē, ka labākās cenas un snieguma attiecības piemērošana, kas tiek definēta kā saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma kritērijs, ja vērtēšanas parametri aptver vairāk nekā tikai cenu vai izmaksas, līdz šim praksē nav pietiekami uzlabojusi konkurenci; norāda, ka projektu izstrādē un tehniskajās specifikācijās jau ir iekļauti daudzi vidiskie, sociālie un kvalitātes standarti; uzstāj, ka pārskatītajā regulējumā būtu jāturpina plaši izmantot labāko cenas un snieguma attiecību, lai popularizētu uz vērtībām balstītu iepirkumu, kas atalgo inovāciju un sociālo un vidisko sniegumu, vienlaikus izvairoties no jebkādas obligātas piemērošanas visām procedūrām, jo tas palielinātu administratīvo slogu, it īpaši mazākos līgumos; uzsver, ka rūpīgi jāizvērtē šo pārmaiņu ietekme, it īpaši uz vietējām un reģionālajām pašvaldībām, MVU un jaunuzņēmumiem; aicina pārformulēt "ar līguma priekšmetu saistīta kritērija" jēdzienu, lai dalībvalstīm būtu vairāk skaidra tā piemērošana un tas atbilstu Eiropas Savienības tiesas judikatūrai;

22. iesaka Komisijai izvērtēt to jurisdikciju pieredzi, kurās ir ieviesti īpaši pienākumi izmantot saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma kritēriju konkrētās līgumu jomās, kurās svarīga ir kvalitāte, – tādās kā sociālie un aprūpes pakalpojumi, ēdināšana slimnīcās un skolās, darbietilpīgi pakalpojumi, inženiertehniskie un arhitektūras pakalpojumi, integrēti projekti, konkursa dialogi, inovācijas partnerības un līgumi ar augstu tehnoloģisko vai inovatīvo saturu, – lai novērtētu šādu noteikumu efektivitāti;

23. aicina izstrādāt skaidrāku un konsekventāku ES satvaru attiecībā uz apakšuzņēmuma līgumu slēgšanu; uzsver, ka būtu jāizstrādā pasākumi, kas stiprinātu pārredzamību un atbilstību spēkā esošajiem vidiskajiem un darba standartiem visā piegādes ķēdē, atbalstot godīgu konkurenci un vienlaikus izvairoties no nevajadzīga administratīvā sloga, ierobežojot, kur tas ir lietderīgi, vairāklīmeņu apakšuzņēmuma līgumu slēgšanu un nodrošinot spēkā esošo prasību efektīvu piemērošanu visā apakšuzņēmēju ķēdē; uzsver, ka šādi pasākumi apvienotu atklātu konkurenci ar noturību, piegādes drošību un ES stratēģisko autonomiju; uzskata, ka tādos sabiedrībai ļoti nozīmīgos sektoros kā zaļās tehnoloģijas un digitālā inovācija apakšuzņēmuma līgumu slēgšana ar MVU varētu sekmēt rūpnieciskās spējas un inovāciju, ja vien šādi mehānismi ir samērīgi un nediskriminējoši;

24. attiecībā uz priviliģēto tiesību līgumiem, kas paredzēti konkrētiem sociāla rakstura pakalpojumiem saskaņā ar 77. pantu, jāatzīmē, ka prasība nepiešķirt līgumu organizācijai, kas bijusi izraudzīta iepriekšējo trīs gadu laikā, nozīmē, ka praksē šis noteikums netika piemērots, jo tas apgrūtina nepārtrauktību un stabilitāti, kas vajadzīga šāda veida pakalpojumu sniegšanā;

25. mudina veikt konkrētus pasākumus attiecībā uz reģionāliem un vietējiem sabiedriskajiem pakalpojumiem, kam nav pārrobežu rakstura, tādiem kā bērnu un jauniešu aprūpe, veco ļaužu aprūpe, ēdināšanas pakalpojumi, sporta iespējas, mājokļi bezpajumtniekiem un bēgļiem, jo tie netiek nodrošināti Eiropas tirgus apstākļos un reģionālais un vietējais konteksts ir svarīgāks; šādi pasākumi ļautu labāk kalpot šo pakalpojumu pamatmērķim: primāro sociālo preču taisnīga un godīga sadale liberālajās demokrātijās;

Vienkāršojumi un precizējumi

26. mudina Komisiju nodrošināt, ka tās izstrādātajā pārskatīšanas priekšlikumā tiek ņemti vērā visi attiecīgie ES nozaru tiesību akti, kas sistemātiski mijiedarbojas ar publiskā iepirkuma noteikumiem, kā uzsvērts gan Eiropas Komisijas izvērtējumā, gan RK devumā; norāda, ka pārskatīšanas procesā ir svarīgi šādiem nozaru tiesību aktiem pievērsties atsevišķi un konsekventi, lai labāk nodalītu vispārēju iepirkuma direktīvu, kas koncentrējas uz to, kā notiek iepirkums, un nozaru tiesību aktus, kas vairāk koncentrējas uz to, kas tiek pirkts; norāda, ka ir ciešāk jāsaskaņo dažādi tiesiskie regulējumi, kas ietekmē publisko iepirkumu;

([3]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/81/EK (2009. gada 13. jūlijs), ar kuru koordinē procedūras attiecībā uz to, kā līgumslēdzējas iestādes vai subjekti, kas darbojas drošības un aizsardzības jomā, piešķir noteiktu būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumu slēgšanas tiesības, un ar kuru groza Direktīvas 2004/17/EK un 2004/18/EK (OV L 216, 20.8.2009., 76. lpp.).

27. aicina Komisiju pārskatīt un palielināt iepirkuma robežvērtības, lai tās atspoguļotu vismaz cenu attīstību un inflāciju; norāda, ka konverģences zem robežvērtības veicināšana, izmantojot norādījumus un kopīgus principus, var stiprināt iekšējo tirgu, vienlaikus saglabājot vietējiem un reģionālajiem līgumiem piemērotu elastību; atgādina, ka šajā pārskatīšanas procesā konsekventi jāņem vērā visi attiecīgie ES nozaru tiesību akti, kas saistīti ar iepirkumu;

28. iesaka ļaut līgumslēdzējām iestādēm veikt jebkādus vienkāršošanas pasākumus, kas neapdraud pārredzamību, piemēram, Direktīvas 2014/24/ES 56. panta 2. punktā paredzēto iespēju pārbaudīt tikai uzvarējušā pretendenta atbilstību atlases kritērijiem attiecināt uz visiem iepirkuma gadījumiem; uzskata, ka tas ļautu izvairīties no nevajadzīgām un apgrūtinošām visu dalībnieku pārbaudēm un padarīt procedūras ātrākas un samērīgākas, nesamazinot tiesiskās garantijas; aicina šo vienkāršošanu papildināt ar pārbaudēm, kas ideālā gadījumā ir automatizētas un balstītas uz datiem, tādējādi neradot lieku birokrātiju ne pārvaldītājiem, ne operatoriem;

29. konstatē, ka elastības trūkums iepirkuma procedūru un līgumu izpildes laikā dažos gadījumos var ierobežot sadarbību un kavēt optimālu risinājumu rašanu; tāpēc aicina pārskatītajā regulējumā paredzēt skaidrākas un samērīgākas iespējas izmantot sarunu procedūras, piemēram, konkursa dialogu un konkursa procedūru ar sarunām, un iespēju izpildes laikā veikt pielāgojumus, neapdraudot pārredzamību, konkurenci vai juridisko noteiktību; uzsver, ka vienkāršākam regulējumam būtu jāpalīdz vieglāk izmantot jebkura veida publisko inovāciju iepirkumu – tostarp iepirkumu pirmskomercializācijas posmā, inovācijas partnerības un "regulatīvās smilškastes" –, ļaujot līgumslēdzējām iestādēm ātrāk un elastīgāk pieņemt inovatīvus risinājumus; norāda, ka vajadzības gadījumā tehniskās specifikācijas būtu jāformulē funkcionāli, lai stimulētu inovatīvus un efektīvus risinājumus;

30. piekrīt Komisijas vērtējumam, ka jāpārskata Eiropas vienotais iepirkuma procedūras dokuments (ESPD); uzsver, ka tas būtu jāpapildina ar skaidrāku un atbildīgāku rīcības brīvības izmantošanu neautomātiskas izslēgšanas gadījumos, līdzsvarojot tirgus integritāti ar nevainīguma prezumpciju; aicina izveidot vienveidīgāku un uz pierādījumiem balstītu ES satvaru par pašattīrīšanos, nodrošinot, ka tiek pienācīgi ņemti vērā ekonomikas dalībnieku veiktie savlaicīgie un pārbaudāmie koriģējošie pasākumi; uzsver, ka ar izslēgšanas sistēmām ir efektīvi jānovērš negodīgu operatoru piekļuve publiskajiem līgumiem, vienlaikus ļaujot dalībvalstīm pamatotos gadījumos ieviest samērīgus papildu izslēgšanas iemeslus un vienlaikus pastiprinot samērīgu rīcības brīvības izmantošanu neautomātiskas izslēgšanas gadījumos, tirgus integritāti līdzsvarojot ar nevainīguma prezumpciju un juridisko noteiktību;

31. konstatē, ka Direktīvas 2014/24/ES 56. panta 3. punkts ļauj līgumslēdzējām iestādēm lūgt skaidrojumus vai trūkstošus dokumentus, taču tas joprojām ir pārāk vispārīgs un nevieš noteiktību par to, ko var koriģēt, neiespaidojot konkurenci; aicina ES līmenī ieviest skaidrāku un vienotu noteikumu, kurā būtu nošķirti šādi elementi: (a) tīri procesuāla palīdzība, kas aprobežojas ar administratīva rakstura papildinājumiem vai pārrakstīšanās kļūdu labojumu; (b) stingrs aizliegums grozīt piedāvājumu tehnisko vai finansiālo būtību; (c) iespēja veikt spontānus pirmsatvēršanas labojumus, izmantojot drošas un izsekojamas elektroniskās sistēmas, piemēram, iepirkuma platformās integrējot automātisku iepriekšēju validēšanu (kontrolsarakstu vai "luksofora sistēmu"), kas pirms piedāvājuma reģistrēšanas brīdinātu par iztrūkstošiem dokumentiem vai pārrakstīšanās kļūdām, bet kam nebūtu piekļuves ne tehniskajam, ne saimnieciskajam saturam; uzsver, ka šāds precizējums samazinātu slogu un tiesvedību un atvieglotu tirgus dialoga un inovatīvu procedūru samērīgu izmantošanu;

32. aicina izmantot brīvprātīgas regulējuma smilškastes, lai testētu inovatīvas pieejas; uzskata, ka šādi kontrolēti eksperimenti var palīdzēt noteikt praktiski īstenojamus vienkāršojumus, novērtēt digitālo un ilgtspējas kritēriju ietekmi un kalpot par pamatu turpmākiem ES norādījumiem, kas attiecīgā gadījumā ietvertu paātrinātu procedūru testēšanu smagām ārkārtas situācijām vai sociālām ārkārtas situācijām atbilstīgi pārredzamībai un integritātei;

33. būtu jāstiprina *ex ante* tirgus dialoga mehānismi, it īpaši inovatīvās nozarēs, sarežģītos projektos un sociālajos pakalpojumos, nodrošinot proporcionālu, pārredzamu un pienācīgi dokumentētu to izmantošanu un neinterpretējot tos kā konkurenci kropļojošus;

34. uzskata, ka "iekšējais iepirkums", "publiskā–publiskā sadarbība" un "horizontālais iepirkums" ir izrādījušies noderīgi konkrētiem publiskā iepirkuma līgumiem un bieži vien nodrošina labākos ilgtermiņa risinājumus; tādēļ aicina Komisiju pārskatīšanā iekļaut noteikumus, kas paplašina šāda veida iepirkumus, piemēram, ka kopīpašumā esošas sabiedrības var veikt pirkumus no saviem īpašniekiem un tas netiek uzskatīts par konkurences kropļojumu saistītajos tirgos, vienlaikus aizsargājot vietējo un reģionālo pašvaldību brīvību organizēt sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu, tostarp ar publiskās–publiskās sadarbības palīdzību, neskarot to, ka jāgarantē konkurences neizkropļošana un pašorganizācijas lēmumu izsekojamība; aicina Komisiju pārskatīt pašreizējās direktīvas koncepciju par publisko–publisko iepirkumu un pārskatītajā direktīvā pielīdzināt šādu sadarbību jebkādiem līgumiem vai vienošanās, kas noslēgti starp divām vai vairāk līgumslēdzējām iestādēm; publiskajā–publiskajā iepirkumā darbības kritērijs nepilda nekādu funkciju, tāpēc tas būtu jāsvītro;

35. uzsver, ka jāprecizē un jāvienkāršo noteikumi, kas reglamentē pamatnolīgumus un dinamiskās iepirkumu sistēmas, lai līgumslēdzējām iestādēm uzlabotu to praktisko lietderību, vienlaikus nodrošinot pietiekamu juridisko noteiktību, pārredzamību un elastību;

Publiskā iepirkuma veicēju funkcijas profesionalizācija

36. aicina izstrādāt visaptverošu ES stratēģiju publiskā iepirkuma veicēju profesionalizācijai visos līmeņos, īpaši pievēršoties vietējām un reģionālajām pārvaldes iestādēm un neierobežojot vietējo un reģionālo autonomiju ne apmācības, ne profesionālo aspektu jomā; uzskata, ka pārskatītajā regulējumā jāņem vērā Komisijas 2017. gada ieteikumi par publiskā iepirkuma profesionalizāciju; iesaka izstrādāt modulāras apmācības programmas, izveidot palīdzības dienestus un ieviest konsultāciju pakalpojumus, kas tiktu koordinēti ar kohēzijas un reformu instrumentiem, pamatojoties uz kopīgu profesionālo kompetenču sistēmu, kurā ietverta karjeras vadība, lai publiskā iepirkuma jomai piesaistītu talantus un tos noturētu; iesaka izveidot ES mēroga profesionalizācijas satvaru, tostarp "viedā iepircēja" funkcijas uz inovāciju orientētos projektos, un īpašus kompetences centrus, kas nodrošinātu apmācību, modeļa dokumentāciju un juridisko atbalstu; uzsver, ka šādā profesionalizācijas stratēģijā jāiekļauj integritāte, kas ir neatņemama profesionālās ētikas sastāvdaļa; uzsver, ka šī stratēģija būtu jāfinansē, izmantojot ES finansēšanas programmas, un nebūtu jāuzliek pienākums izveidot jaunas struktūras vietējā līmenī;

Digitalizācija un pārredzamība

37. uzskata, ka digitalizācijai vajadzētu būt svarīgam elementam izmaksu pazemināšanā un publiskā iepirkuma racionalizācijā, tostarp administratīvā sloga samazināšanā, efektivitātes un konkurētspējas paaugstināšanā, pārredzamības uzlabošanā un MVU un pārrobežu pretendentu piekļuves atvieglošanā; uzsver, ka pienācīgi īstenota digitalizācija var kalpot daudzu reformas pamatmērķu sasniegšanai, taču šie ieguvumi nav automātiski; brīdina, ka sadrumstalotas un pārmērīgi stingras digitālās prasības varētu vienkārši pievienot jaunu slogu, nevis to samazināt; tādēļ aicina pirms digitalizācijas veikt vienkāršošanu un izveidot sadarbspējīgas un lietotājdraudzīgas sistēmas, kuru pamatā būtu kopīgi datu standarti un kuras nodrošinātu pilnīgu izsekojamību un automatizāciju, tostarp ar mākslīgā intelekta palīdzību, visā iepirkuma ciklā no plānošanas līdz līgumu izpildei un uzraudzībai; uzsver, ka jānostiprina pašreizējā Eiropas publiskā iepirkuma datu kopējā vārdnīca, gādājot, ka līgumslēdzējas iestādes to efektīvi pieņem; aicina ieviest dalībvalstu pretendentu reģistru savstarpējas atzīšanas sistēmu, lai atvieglotu ātru piekļuvi atjauninātai informācijai un samazinātu uzņēmējiem izvirzītās dokumentācijas prasības;

38. attiecībā uz publiskā iepirkuma pārvaldību atkārtoti uzsver, ka konkursa procedūru pārveidošanā ir vajadzīga tāda pieeja, kuras pamatā ir digitalizēts dizains un uz datiem, nevis tikai dokumentu, balstīta konfigurācija. Papildus elektroniskā iepirkuma ieviešanai ir jāizstrādā tādas procedūras, kas nav orientētas uz dokumentu. Tas cita starpā palīdzētu pārveidot procesus un nodrošināt vispusīgu to datu kvalitāti, kuriem ir jākalpo pienācīgai publiskā iepirkuma uzraudzībai un kontrolei. Būtu jāparedz arī īpašs tiesiskais regulējums MI izmantošanai publiskajā iepirkumā, nodrošinot juridiskās noteiktības satvaru;

39. atzīst, ka e-iepirkums gan ir jūtami palielinājis efektivitāti un samazinājis izmaksas daudzos reģionos, taču radījis arī jaunus šķēršļus mazākiem uzņēmumiem, kā arī mazām līgumslēdzējām iestādēm un struktūrām, kurām trūkst digitālo spēju; mudina Eiropas Komisiju un dalībvalstis apvienot digitalizāciju ar spēju veidošanas pasākumiem; mudina Komisiju atbalstīt digitālās infrastruktūras attīstību, kas atvieglotu konkursu izsludināšanu un piedāvājumu iesniegšanu, vienlaikus nodrošinot, ka datu vākšanas prasības nerada nesamērīgu administratīvo logu vietējām un reģionālajām pašvaldībām; aicina uzlabot iepirkuma datu sadarbspēju, lai sekmētu konkurenci un tirgus pārredzamību ar standartizētu datu kopu palīdzību, kas kompetentajām iestādēm būtu pieejamas atbilstoši pienācīgiem konfidencialitātes aizsardzības pasākumiem; uzsver, ka ar šādiem datiem būtu jāatbalsta arī konkurences tiesību aktu izpilde, paverot iespēju atklāt pazīmes, kas liecina par manipulācijām ar piedāvājumiem; iesaka uzņēmumu reģistriem dalībvalstīs garantēt piekļuvi reģistrācijas informācijai sadarbspējīgos digitālos formātos;

40. iesaka izpildes posmā sistemātiski uzraudzīt un novērtēt iepirkuma rezultātus un aicina pārskatīšanā paredzēt, ka līgumslēdzējas iestādes var sekot līdzi galvenajiem snieguma rādītājiem un ziņot par tiem un, piešķirot jaunus līgumus, ņemt vērā iepriekšējo piegādātāju sniegumu, tādējādi izpildes posmā nodrošinot labāku riska pārvaldību, bet neapdraudot konkurenci vai jaunu piegādātāju ienākšanu tirgū (jauni uzņēmumi vai novatoriski MVU bez panākumu vēstures); uzskata, ka daži no šiem galvenajiem snieguma rādītājiem ir saskaņotā veidā jāformulē Eiropas līmenī, lai dalībvalstu rezultāti būtu savstarpēji salīdzināmi un lai visā Savienībā stingrāk saskaņotu līgumu izpildes uzraudzību;

MVU, jaunuzņēmumi un sociālās ekonomikas organizācijas

41. atzīst, ka MVU paredzēto procedūru vienkāršošanas rezultāti visā Eiropas Savienībā ir nevienmērīgi; uzsver, ka MVU, jaunuzņēmumiem un sociālās ekonomikas organizācijām joprojām tiek izvirzītas stingras dokumentācijas prasības un sarežģīti atbilstības nosacījumi, kas tos attur no līdzdalības; aicina Eiropas Komisiju veicināt īstu vienkāršošanu, nosakot samērīgas dokumentācijas prasības un lielāku elastību attiecībā uz maziem līgumiem un vienlaikus nodrošinot, ka visi papildu pasākumi MVU līdzdalības atbalstam arī turpmāk ir samērīgi un nediskriminējoši;

42. uzsver, ka godīgas konkurences un vienlīdzīgas piekļuves garantēšanas nolūkā svarīgi ir skaidri un saskaņoti noteikumi par apvienību piedalīšanos publiskajā iepirkumā – tostarp attiecībā uz konsorcijiem, uzņēmumu pagaidu grupām un citu uzņēmumu piesaistīšanu –, noteikumi, kas konkretizē iesaistīto subjektu atbildības režīmu, vienlaikus nodrošinot, ka katru līguma daļu izpilda operatori, kuriem ir nepieciešamās un specifiskās kvalifikācijas, un novēršot zemas kvalitātes, sociālā dempinga un negodīgas konkurences risku; uzsver, ka šāda skaidrība saglabātu operatoru biedrošanās brīvību, vienlaikus nepieļaujot juridisko nenoteiktību un pārmērīgu administratīvo slogu, ko rada atšķirīga transponēšana dalībvalstīs;

43. atzīst, ka mazāku operatoru piekļuvi var atvieglot, sadalot līgumus daļās, ja tirgus apstākļi to ļauj, vienlaikus nodrošinot proporcionalitāti, lai nepieļautu slepenu vienošanos; norāda, ka pašreizējie noteikumi jau nodrošina līgumslēdzējām iestādēm iespēju saskaņā ar subsidiaritāti un proporcionalitāti veikt šādus novērtējumus, pamatojoties uz tirgus apstākļiem, un ka konsekventa pašreizējo noteikumu piemērošana sniedz labumu vietējām un reģionālajām pašvaldībām;

44. aicina Komisiju precizēt koncesiju satvaru, it īpaši: a) operacionālā riska pārneses prasības, nosakot, ka būtisku pieprasījuma, snieguma vai pieejamības risku uzņemas koncesionārs, un sniegt konkrētām nozarēm adresētus norādījumus, nevis noteikt neelastīgus sliekšņus; b) līguma izbeigšanas aktīvu vērtēšanas noteikumus, kam vajadzīga iepriekš noteikta metodika, kā kompensēt neamortizētās investīcijas un pārvedamus aktīvus, pamatojoties uz uzskaites vērtību vai tirgus vērtību, kā noteikts līgumā; c) atzīt, ka juridiskā koncesiju klasifikācija un EKS 2010 kalpo atšķirīgiem mērķiem un tām jāpievēršas atsevišķi, taču abas ir svarīgas pienācīgā koncesiju pārvaldībā; d) privāti iniciēti projekti būtu jāveicina ar elastīgām procedūrām, tādām kā konkursa dialogs, un ar atbilstīgiem piešķiršanas kritērijiem, kas atalgo dokumentētu izstrādi un projekta virzītāju piedāvātu ieguldījumu attīstībā, tostarp ar izmērāmiem snieguma rādītājiem, un ar pārredzamiem noteikumiem, kas efektīvas investīcijas aizsargā pret ekspropriāciju; e) atzīt elektroenerģijas pirkuma līgumus par specifisku PPP pieteikumu, kas paver iespēju konkurētspējīgam atjaunīgās enerģijas iepirkumam uz ilgtermiņa līgumu pamata.

Briselē, 2026. gada 4. martā

Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētāja
Kata TÜTTŐ